

Instytut Pamięci Narodowej

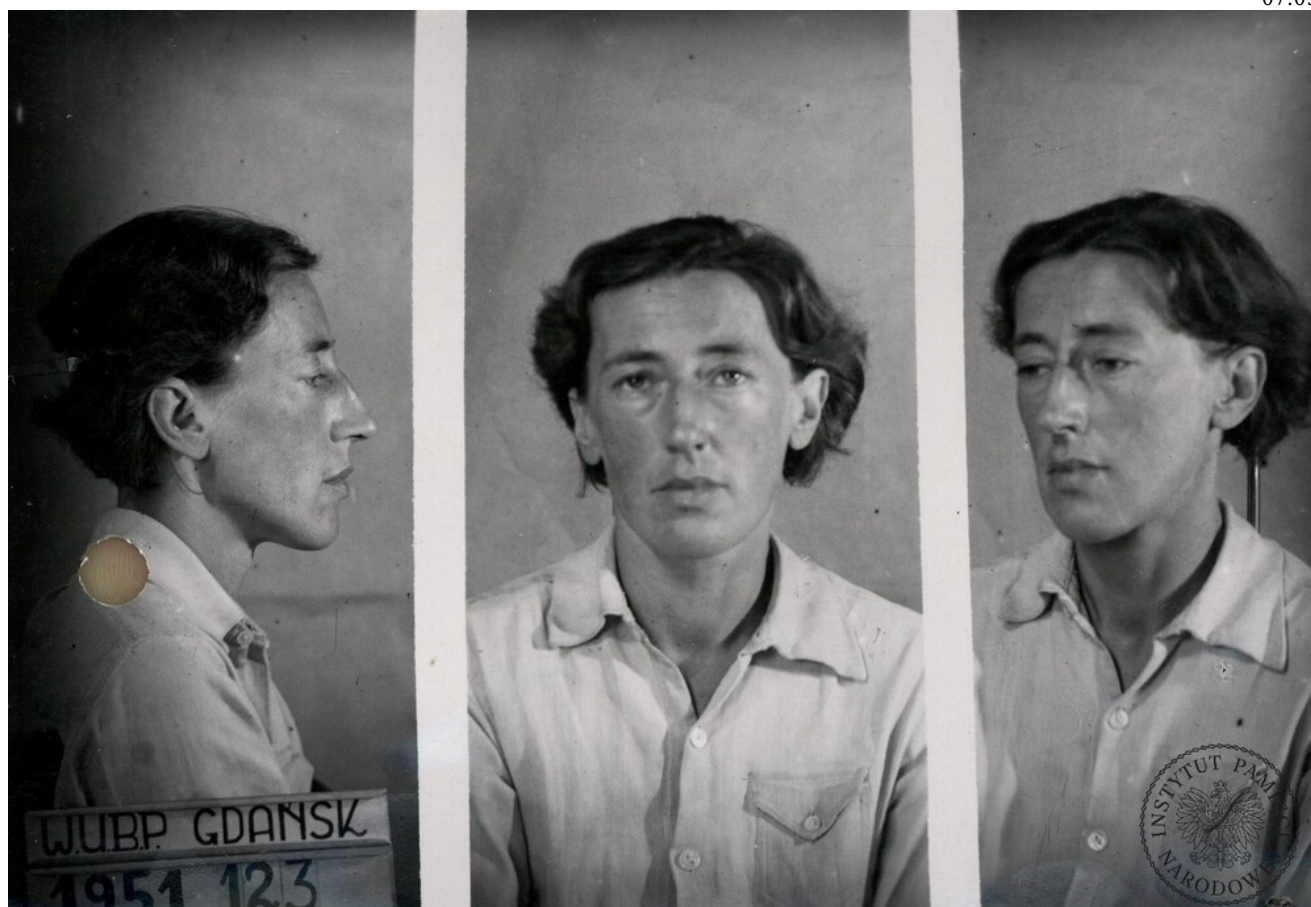
<https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/239698,Wojciech-Kujawa-Maria-Wszelaczynska-Szaszkiewicz-Od-laczniczki-AK-do-kurierki-So.html>
26.03.2026, 20:04

Wojciech Kujawa: Maria Wszelaczyńska-Szaszkiewicz. Od łączniczki AK do kurierki „Solidarności”

Żołnierz ZWZ-AK, więźniarka stalinowska, lekarz. W 1980 r. włączyła się w ruch solidarnościowy. Odznaczona londyńskim Krzyżem Armii Krajowej oraz Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski. W 2007 r. awansowano ją do stopnia porucznika WP.

[Armia Krajowa](#) [Konspiracja](#) [Solidarność](#)

07.09

Zdjęcie sygnalityczne Marii Wszelaczyńskiej-Szaszkiewicz wykonane w WUBP w Gdańsku, 1951 r. (fot. z zasobu IPN)

Urodziła się 7 września 1912 r. we Lwowie jako córka Teofila, inżyniera melioracyjnego, oraz Heleny z d. Mochnackiej. Miała brata Andrzeja, absolwenta Politechniki Lwowskiej.

W 1931 r. ukończyła Gimnazjum Humanistyczne im. Adama Mickiewicza we Lwowie i rozpoczęła studia na Wydziale Rolniczo-Lasowym Oddziału Rolnego Politechniki Lwowskiej w Dublinach. W 1936 r. uzyskała tytuł magistra i odbyła kilkumiesięczną praktykę hodowlaną w Stacji Zootechnicznej Państwowego Instytutu Naukowego Gospodarstwa Wiejskiego w Borowinie, po której została zatrudniona na stanowisku asystenckim w PINGW w Puławach. W latach 1937–1938 była zatrudniona we Lwowskiej Izbie Rolniczej, a przed wojną pracowała jeszcze w Państwowym Instytucie Higieny w Warszawie i była nauczycielką w Szkole Hodowli Drobiu w Julinie.

Życie w cieniu konspiracji

Po wybuchu II wojny światowej pozostała na dotychczasowym stanowisku w PIH, a okupant wyraził zgodę i wydał stosowne dokumenty uprawniające ją do wyjazdów w celu kontroli gospodarstw wiejskich. W 1943 r. powróciła do pracy w PINGW w Puławach, gdzie otrzymała stanowisko starszego asystenta w Dziale Hodowli Drobneho Inwentarza.

Możliwość wyjazdów poza stolicę Maria wykorzystała w pracy konspiracyjnej. W 1940 r. została zaprzysiężona w ZWZ-AK i obrała pseudonim „Weronika”. Pełniła funkcję łączniczki w okolicy Julina, a w 1943 r. zorganizowała punkt kontaktowy w Puławach dla żołnierzy AK i BCh. W 1944 r., z uwagi na zagrożenie aresztowaniem, skierowano ją do działającego w okolicy Puław oddziału partyzanckiego Bolesława Mikusa „Żbika”. Po wkroczeniu Armii Czerwonej i rozpoczęciu aresztowań akowców Maria przekazywała partyzantom instrukcje i dokumenty legalizacyjne.

Po wojnie pracowała jako nauczycielka w Państwowym Liceum Gospodarstwa Wiejskiego w Chyliczkach. Jednocześnie w 1946 r. na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej uzyskała stopień doktora nauk rolniczych.

W obawie przed aresztowaniem razem z rodziną przeniosła się do Gdańska, gdzie została zatrudniona na Akademii Lekarskiej, a jednocześnie rozpoczęła w niej studia medyczne.

Aresztowanie

Maria Wszelaczyńska-Szaszkiewicz została zatrzymana 6 września 1951 r. po dyżurze w Klinice Położnictwa i Chorób Kobietych w Gdańsku. Przyczyną jej aresztowania był jej kontakt z Andrzejem Czaykowskim „Gardą” – cichociemnym i żołnierzem Polskiego Państwa Podziemnego podczas wojny, który zbierał informacje dla rządu polskiego w Londynie. Maria poznała go w latach trzydziestych za pośrednictwem Anny Tomaszewskiej – swojej koleżanki ze studiów, a krewnej Czaykowskiego.

Na przełomie lat czterdziestych i pięćdziesiątych Anna poinformowała Marię o nielegalnym pobycie Czaykowskiego w Polsce. Planowała ukryć go z pomocą Wszelaczyńskiej w szpitalu lub sanatorium i w tym celu w czerwcu 1951 r. umówiła spotkanie Marii z Czaykowskim w Krakowie. Okazało się jednak, że nie miała ona ani znajomości, ani możliwości, aby spełnić prośbę Tomaszewskiej, lecz wyraziła zgodę na okazjonalne przenocowanie u siebie w Gdańsku koleżeństwa z AK.

[Czytaj artykuł Wojciecha Kujawy Maria Wszelaczyńska-Szaszkiewicz. Od łączniczki AK do kurierki „Solidarności” na portalu przystanekhistoria.pl](#)

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Armia Krajowa, Konspiracja, Solidarność

Biografie